

5. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова Кабінету міністрів України від 03.11.2010 № 996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>.

6. Основи інформаційного права України: навч. посіб. В.С. Цимбалюк, В.Д. Гавловський, В.В. Гриценко та ін.; За ред. М.Я. Швеця, Р.А. Калужного та П.В. Мельника. – К.: Знання, 2004.

7. Науково-практичний коментар до Закону України «Про доступ до публічної інформації»: Видання ініційоване Комітетом Верховної Ради України з питань свободи слова та інформації і рекомендоване для використання в адміністративній та судовій практиці Р. Головенко, Д. Котляр, О. Нестеренко, Т. Шевченко – К.: 2012.

Пастущенко Олександр Олександрович, *головний спеціаліст відділу з питань призначення та перерахунку пенсій Управління Пенсійного фонду України в Чемеровецькому районі Хмельницької обл.*

ПРОБЛЕМАТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Поряд із важливими соціально-економічними та політичними проблемами, що домінують у вітчизняному інформаційному просторі, останнім часом постійно обговорюється також тема реформи пенсійної системи. Пенсійне забезпечення є важливою складовою соціально-економічної стратегії держави, тому її удосконалення – необхідна умова створення ефективної системи соціального захисту непрацездатної частини населення. Пенсійне забезпечення має діяти як за принципами соціальної справедливості, так і за страховими принципами: всі громадяни мають право на пенсійне забезпечення, проте громадяни, які сплачують більші внески або працюють довше за інших, мають право й повинні отримувати більш високу пенсію.

Необхідно констатувати, що українська пенсійна система на сьогодні практично не відповідає вказаним принципам, є фінансово нестабільною, не забезпечує розмір пенсій відповідно до трудового внеску більшості грома-

дян і водночас створює умови для пільгового (здебільшого несправедливого) пенсійного забезпечення значної чисельності пенсіонерів.

Проблема пенсійного забезпечення знаходить відображення у наукових працях багатьох економістів. Вагомий внесок у розробку проблем реформування пенсійного забезпечення зробили закордонні вчені: Еуген Юрзіца, Петер Голиша, Г. Мак Таггарт та ін. Теоретичні і практичні проблеми реформування пенсійного забезпечення в Україні знайшли своє відображення у працях А. Авчухової, П. Буряка, О.Василика, І. Гнибіденка, В.Грушко, І. Гринчишин, К. Васьківської, В. Даценко, Т. Іващенко, О. Кириленко, О. Ковалюк, В. Куценко, Е. Лібанової, Х. Махмудової, Л. Омелянович, В.Опаріна, О. Пищуліної, Д. Полозенка, М. Ріппи, Л. Ткаченко, І. Ткачук, В. Толуб'яка, А. Федоренка, М. Шавариної, С. Юрія, А. Якиміва, В. Яценка та інших фахівців. Разом з тим, незважаючи на широкий спектр досліджуваних проблем і не

применшуючи вагомості і значущості внеску вказаних учених, слід зазначити, що питання формування системи пенсійного забезпечення потребують більш глибокого науково-теоретичного та прикладного опрацювання.

Пенсійне забезпечення є системою суспільних відносин, що забезпечує добробут громадян при настанні пенсійного віку, інвалідності, втраті годувальника за рахунок коштів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, накопичувальної системи, бюджетної підтримки, неформальної фінансової і нефінансової підтримки людей похилого віку за рахунок родини або громадських організацій. Оскільки пенсійне забезпечення може здійснюватися і за рахунок неформальних джерел в межах родини або громади, то його не слід ототожнювати з пенсійною системою, під якою розуміємо комплекс інститутів, відносин і механізмів, за допомогою яких здійснюється формування фінансових ресурсів та їх розподіл серед непрацездатного населення при настанні соціальних ризиків у вигляді пенсій.

Сутність пенсійного забезпечення проявляється в різних аспектах: соціальному, економічному, фінансовому і правовому. Виходячи з різних аспектів, цілями пенсійного забезпечення є: захист від бідності і забезпечення гідного рівня життя, перерозподіл доходів від активного працездатного покоління на користь покоління пенсіонерів, формування фінансових джерел і виплата пенсій, забезпечення рівних прав учасників пенсійного забезпечення.

Дослідивши стан пенсійного забезпечення в Україні можна зробити ви-

сновки, що наявна пенсійна система перебуває в надзвичайно складному фінансовому становищі та не забезпечує пенсіонерів необхідним обсягом доходу для прийняттого рівня життєдіяльності. Назріла необхідність вдосконалення функціонування пенсійного забезпечення в Україні, адже її ефективна діяльність є передумовою підвищення рівня соціального захисту в державі [1, с. 47].

Наявна система пенсійного забезпечення не виконує належним чином свого головного завдання, оскільки розмір пенсій здебільшого не дає можливості підтримувати мінімальний рівень життєдіяльності.

Можна виділити такі основні проблеми пенсійного забезпечення в Україні на сучасному етапі:

- низький рівень пенсій більшості осіб, що досягли пенсійного віку;
- незбалансований бюджет Пенсійного фонду.

Пенсії для більшості людей залишаються мізерними, засоби, що поступають на їх виплату в масштабі країни величезні, а їх сума з року в рік зростає з несумісними для економіки можливостями та темпами.

Основними факторами незадовільного функціонування системи пенсійного забезпечення є:

- складна демографічна ситуація та негативні перспективи її розвитку;
- макроекономічний стан держави (інфляція, безробіття, економічні кризи тощо);
- значна «тінізація» виплат працівникам.

Демографічна ситуація у державі в сучасних умовах погіршується й посту-

пово переростає в кризу. Відбувається процес старіння населення, зменшується його загальна чисельність, погіршується співвідношення між працездатним населенням і пенсіонерами. Усі ці тенденції негативно впливають на фінансування пенсійних виплат, отже вимагають пошуку нових джерел фінансових ресурсів для даних цілей.

Стан функціонування вітчизняної системи пенсійного забезпечення є незадовільним, що в свою чергу, обумовлює необхідність проведення пенсійної реформи, основною метою якої є забезпечення достойного рівня життя громадянам, котрі протягом свого трудового життя сплачували пенсійні внески, не приховуючи своїх трудових доходів. Україна належить до держав зі старіючим населенням, що обумовлює систематичне погіршення співвідношення між чисельністю громадян працездатного і непрацездатного віку [2, с. 203].

Вирішення цих проблем, на наш погляд, лежить на шляху реалізації такого варіанту пенсійної реформи України, який допоміг би розв'язати проблему диспропорції пенсійної системи в цілому. З цією метою Уряд вже провів ряд заходів: встановлено єдиний для чоловіків і жінок вік виходу на пенсію – після досягнення 60 років; збільшено мінімальний страховий стаж, необхідний для призначення пенсії за віком – до 30 років для жінок і до 35 років для чоловіків; збільшено до 15 років мінімальний страховий стаж, наявності якого особа набуває право на пенсію за віком, по інвалідності та у зв'язку із втратою годувальника; змінено максимальну величину бази нара-

хування єдиного внеску, яка дорівнює сімнадцяти розмірам прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом; передбачено обмеження максимального розміру пенсії, що не може перевищувати десяти прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність [3].

Враховуючи постійний дефіцит пенсійної системи, прогнозовані негативні демографічні тенденції, певні недоліки підвищення пенсійного віку, зазначимо, що поступове підвищення пенсійного віку є правильним кроком. Незважаючи на певний сумарний ефект від підвищення пенсійного віку для жінок до 60 років, одного цього заходу буде недостатньо для подолання наслідків майбутніх негативних демографічних тенденцій. На підставі проведеного аналізу встановлено повну невідповідність реформованої пенсійної системи критеріям стійкості, прийнятності за витратами і справедливості і часткову невідповідність критеріям достатності, надійності, передбачуваності. Загрозлива тенденція до посилення фінансової незбалансованості системи пенсійного забезпечення зумовлює потребу в подальшому її реформуванні. Тому реформування системи пенсійного забезпечення має бути спрямоване на формування фінансово стійкої, прийнятної за витратами, соціально справедливої і передбачуваної системи, яка б гарантувала належні умови життя після виходу на пенсію, забезпечувала б надійний захист непрацездатних людей від бідності та сприяла економічному розвитку.

Література:

1. Шпильовий С.С. Проблеми системи пенсійного забезпечення в Україні та шляхи її вдосконалення / С.С. Шпильовий // Вісник київського національного університету ім. Т. Шевченка. – 2013. – № 2 (31). – С. 46–49.
2. Шклярський Ю.О. Зміна підходів до пенсійного забезпечення населення України / Ю.О. Шклярський, І.Ю. Шклярська // Демографія та соціальна економіка. – 2013. – № 2 (20). – С. 203–212.
3. Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» // Відомості Верховної Ради. – 2012. – № 12. – Ст. 82.

Пачва Ірина Степанівна, *головний спеціаліст сектору персоналу та організаційно-інформаційної роботи Управління Пенсійного фонду України в Бережанському районі*

ПЕНСІЙНИЙ ФОНД УКРАЇНИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ

Важливою складовою процесу адаптації вітчизняного законодавства до вимог ЄС є прийняття та реалізація нормативно-правових актів щодо реформування пенсійної системи. Особливу роль в цьому процесі займає реформування самого Пенсійного фонду України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 23.07.2014 № 280, затверджено Положення про Пенсійний фонд України. Відповідно до якого Фонд є центральним органом виконавчої влади, а діяльність його спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики. Його основними завданнями є:

– реалізація державної політики з питань пенсійного забезпечення та ведення обліку осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню;

– внесення пропозицій Міністрові соціальної політики щодо забезпечен-

ня формування державної політики в сфері пенсійного забезпечення;

– виконання інших завдань, визначених законом [1].

На даний час в Пенсійному фонді проходить процес реформування, який передбачає, зокрема, укрупнення структурних підрозділів на місяцях. Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання функціонування територіальних органів Пенсійного фонду України» від 16.12.2015 № 1055 [2] передбачено оптимізацію структури окремих районних управлінь Фонду шляхом їх об'єднання. Передусім такий крок стосується районів з невеликою кількістю жителів.

Таке об'єднання є суто організаційним, а його мета – покращити якість управління в пенсійній системі, забезпечити максимально ефективно надання послуг громадянам. Мова не йде про ліквідацію органів Пенсійного фонду в районах. Фахівці з питань пенсій-